

Plenum

Måndag 18.12.2023 kl. 12.00—21.23

4.4. Huvudtitel 23 Statsrådets kansli

Andre vice talman Tarja Filatov: Nu presenteras huvudtitel 23 gällande statsrådets kansli.

För den allmänna debatten om huvudtiteln reserveras i det här skedet högst en timme och 30 minuter, men om det inte finns talare på listan kan tiden också vara kortare. Det ser lite ut så eftersom det är så lite folk i salen. — Minister Adlercreutz, varsågod.

Debatt

17.01 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitän urheita paikalla olevia. Globaali toimintaympäristö on muuttunut merkittäväällä tavalla viime vuosien aikana. Erinäiset kriisit koronapandemiasta Venäjän brutalaan hyökkäyssotaan ja siitä seuranneeseen energiakriisiin ovat ravisuttaneet niin Suomea ja Euroopan unionia kuin koko maailmaa. Uskottavuuden ja luotettavuuden luominen ja ylläpitäminen kaikkien kumppaneiden ja sidosryhmien keskuudessa korostuvat tällaisina aikoina. On tärkeää, että Suomi näyttäytyy stabiilina kumppanina ja että yrityksillä on maassamme ennustettava toimintaympäristö.

Valtion omistajaohjauksessa ja omistajapolitiikassa on pidetty kiinni tietyistä, yli hallituskausien kantavista linjauksista. Edellisten vuosien tapahtumiin peilaten näistä keskeisistä linjauksista kiinni pitäminen on tärkeää. Olemme hallitusohjelmassa linjanneet, että valtion omistajapolitiikan lähtökohtana on valtion yhtiöomistusten hallinnointi vastuullisesti, ammattimaisesti, omistusintressin kannalta tarkoituksenmukaisesti ja omistaja-arvoa pitkäjänteisesti kasvattavasti. Tämän kirjauksen toteuttaminen vaatii sen, että omistajaohjaus on ennakoitavaa ja stabiilia. Suomen tulee jatkossakin tarjota kansainvälisten sijoittajien ja rahoittajien näkökulmasta luotettava toimintaympäristö.

Kilpailuneutraliteetin varmistaminen on tässä keskiössä. Valtion tulee kunnioittaa reilun kilpailun vaatimuksia, eikä se saa omilla toimillaan vääristää markkinoita. Valtion ei toiminnallaan tule myöskään syrjäyttää yksityistä omistajuutta. Samasta syystä on tärkeää olla valikoiva, kun pohtii, millä markkinoilla valtio toimii. Ja kun valtio toimii markkinoilla, on tärkeää, että ohjaus ja regulaatio ovat tiukasti erotettuja toisistaan. Yhtiöomaisuuden hoidossa on myös tavoiteltava mahdollisimman hyvää yhteiskunnallista ja taloudellista kokonaistulosta. Tämä tarkoittaa omaisuustuloja ja vaatimusta vastuullisesta toiminnasta.

Käsitlemme parhaillaan hallituksen esitystä ensi vuoden talousarvioksi. Omistajaohjauksella on roolinsa hallituksen päättämän neljän miljardin investointiohjelman rahoittamisessa, sillä kokonaisuus rahoitetaan myymällä valtion omaisuutta, purkamalla valtioomisteisten listaamattomien yhtiöiden ylipääomitukset sekä tekemällä tuloutuksia Valtion asuntorahastosta. Omaisuustuloihin liittyvää arviointia tehdään omistajaohjauksessa ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Vastuullinen toiminta puolestaan pitää sisällään

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

sen, että valtio-omisteiset yhtiöt omilla toimialoillaan kantavat vastuuta ympäristöstä ja ilmastosta sekä esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumisesta. Tätä peräänkuulutetaan myös esimerkiksi rahoituslaitosten toimesta.

Valtion omistajaohjausosasto perustettiin vuonna 2007. Vaikka omistajaohjauksen perusta on vahva ja asioita on tehty hyvin, täytyy sitä edelleen kehittää, kuten kaikkia valtion hallinnonaloja. On katsottava eteenpäin ja analysoitava, miten valtio-omisteiset yhtiöt voivat valmistautua ja vastata tuleviin haasteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin. Tätä on vastuullinen omistaminen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Senaste vecka fattade Europeiska rådet det historiska beslutet att inleda medlemsförhandlingar med Ukraina och Moldavien. Georgien får kandidatstatus och med Bosnien och Hercegovina inleds förhandlingar om och när kraven uppfylls. Det betyder att EU nu gör sig redo för att utvidgas för första gången sedan 2013 då Kroatien blev EU-medlem. Sedan Finlands medlemskap år 1995, då också Sverige och Österrike blev medlemmar, har EU tagit emot nya medlemsländer tre gånger. Den stora utvidgningen skedde 2004 då EU fick hela tio nya medlemmar, sedan år 2007 då Bulgarien och Rumänien blev medlemmar och därefter senast tio år sedan i och med Kroatiens medlemskap.

Processen för Ukraina och Moldavien kommer förstås ännu att ta tid, men det har varit beundransvärt att se hur dessa länder trots ett hårt tryck från Ryssland har kommit så här långt. Att under ett pågående krig genomföra så långtgående reformer som Ukraina har gjort är imponerande.

Arvoisa puhemies! Suomen linjan mukaisesti olemme pitkäjänteisesti ja vakaasti puolustaneet oikeusvaltioperiaatetta ja demokratiaa. Viime viikon päätös koskien laajentumispolitiikkaa oli sekin Suomen linjan mukainen. Ukrainan tukemisen osalta olimme yhtä mieltä kaikkien muiden paitsi Unkarin kanssa. Unkaria lukuun ottamatta muu Eurooppa on siis yhtenäinen. Sitä, että Unkari vastusti Ukrainan EU-jäsenyyttä ja Ukrainan tukemista, on vaikea ymmärtää. Se ei edistä Euroopan vakautta ja turvallisuutta. Ainoa, joka tästä hyötyy, on Venäjä.

Yksi EU:n tärkeimmistä valttikorteista demokratian, rauhan ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen rinnalla ovat sisämarkkinamme. Sisämarkkinoiden toimivuuden varmistaminen on keskeistä. Pandemian aikana käyttöön otetuista valtiontuista on luovuttava, sillä ne vääristävät kilpailua. Mikäli investointi ei ole kannattava ilman suuria valtiontukia, se tuskin edistää EU:n kilpailukykyä, ja ilman kilpailukykyisiä investointeja EU jää Kiinan ja USA:n jalkoihin. Siksi valtiontukipolitiikan palauttaminen pandemiaa edeltävään tilaan on aivan keskeinen kysymys EU-vaikuttamisessamme.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: ”Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö.” Tämä on hallitusohjelman EU:ta käsittelevän kappaleen ensimmäinen lause. Vahvan ja toimintakykyisen EU:n edistäminen on tärkeää, sillä näin Suomi vahvistaa omaa asemaansa ja mahdollisuuksia vaikuttaa kansainvälisesti myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten edustaja Mikko-nen.

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

17.07 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille! Minulla on muutamia asioita, mutta ajattelin, että ehkä on kivempi pitää sitten vaikka useampi lyhyempi puheenvuoro kuin yksi pitkä puheenvuoro, kun tässä slotissa näyttää nyt olevan hyvin tilaa.

Olisin ensin nostanut esiin huolen tästä VN TEASin kohtalosta. Me kaikki varmasti haluamme, että päätökset, mitä tehdään, perustuvat tietoon. Me tiedämme myös, että monet lakimuutokset, monet asiat, mistä meidän tulisi päättää, ovat entistä enemmän sellaisia, että ne ovat usean eri ministeriön alaisia, ja sen takia tämä VN TEAS -työkalu on ollut äärimmäisen tärkeä, koska siinä on voitu näiden asioiden ympärillä katsoa monesta eri suunnasta ja osoittaa tutkimusrahaa tähän työhön, jolla nimenomaan pystytään lainvalmistelua auttamaan ja helpottamaan. Kun tästä nyt on leikattu, niin minä pelkään pahoin, että se johtaa myös siihen, että näistä lakiprosesseista tulee pidempiä ja vaikeampia sen takia, että sitten siinä valmistelun kuluessa törmätään asioihin, jotka olisivat olleet tiedossa, jos olisi pystytty tekemään tätä tutkimusta etukäteen. Tosiaan mitä tulee tähän selvitykseen ja tutkimustoiminnan lakkauttamiseen, niin olisin ministeriltä vielä kysynyt, voisiko siihen palata ihan juuri silläkin ajatuksella, ettei se johda tilanteeseen, josta todellisuudessa ne säästöt, mitä tästä haetaan, joudutaan maksamaan moninkertaisina pitkittyneinä prosesseina ja sen prosessin myötä tehtyinä erilaisina selvityksinä, jotka eteen tulevat.

Sitten toinen asia, jonka haluan nostaa tässä esiin, on omistajaohjaus. Ministeri hyvin tässä totesikin, että sen tulee olla ennakoivaa ja stabiilia — ja näinhän se on — jotta yhtiöt pystyvät siihen varautumaan. Viime hallituskaudella nostettiin hyvin vahvasti omistajaohjauksen keskiöön se, että valtion omistamien tai enemmistöomisteisten yhtiöiden täytyy olla myös ilmastotyössä ja luonnon monimuotoisuustyössä eturintamassa, ja sen takia kysyisin, että onhan tämä edelleen tavoitteena ja miten käytännössä tätä sitten valvotaan ja miten tähän pyritään. Nyt olen kuullut huolestuttavia uutisia siitä — ja tiedämme tietysti jo pitkältä ajalta sen — että esimerkiksi vesivoimayhtiöt eivät noudata niille asetettuja viranomaisvelvoitteita vaan päinvastoin ovat haastaneet viranomaisia oikeuteen. Tämähän on täysin nurinkurinen tilanne, kun kuitenkin on valtion enemmistöomisteinen yhtiö, että se ei suostu noudattamaan viranomaisten antamia vaateita vaan haastaa oikeuteen. Samalla tavalla on huoli siitä, miten me tehdään ilmastopolitiikkaa niin, ettei me samalla heikennetä luontopolitiikkaa, ja tässä myös vesivoimayhtiöt ovat isossa roolissa, samoin kuin tietysti monet muutkin valtion omistamat tai enemmistöomisteiset yhtiöt. Tähän haluaisin ministeriltä vastauksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.11 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Kiitos ministerille hyvästä työstä. On ollut ilo nähdä, kun kielitaitoinen ministeri juoksee siellä Brysselissä ja lobbaa monella eri kielellä.

Tässä on monta asiaa, mihin voisi tarttua. Itse ehkä ottaisin tuohon kilpailupolitiikkaan hieman näkökulmaa, koska tänä päivänä minikään näköistä reilua kilpailua ei de facto ole. On tämä jenkkien IRA-paketti, EU:n sisällä suuret jäsenmaat vetävät omaa linjaa, niin kuin yleensä suuret valtiot tekevätkin. Toisaalta pystymme houkuttelemaan kyllä Pohjoismaihin investointeja muun muassa akkuarvoketjuun liittyen ja laajemminkin juuri siitä syystä, että täällä on toimivia keskittymiä sekä Suomessa että Ruotsissa. Ja yksi syy, miksi investointeja — myös globaaleja tki-panostuksia konsernien sisällä — hakeutuu ja keskit-

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

tyy Suomeen ja Vaasaan, on just tämä etunoja ilmastotyössä ja ympäristöteknologiassa. Se on selvä, että myös valtionyhtiöt voittavat siinä, että siihen kulmaan vahvasti panostetaan.

Mutta miten käy Euroopan kilpailukyvyyn? Rahaa menee nyt uusiin jäsenvaltioihin ja menee Ukrainan tukemiseen, ja rahareikiä tulee löytymään, kun väestö ikääntyy jo lähes kaikissa maissa. Se, että me pärjätään uudessa, seuraavan teollistumisen aallossa ja nimenomaan korkean jalostusarvon teollisuudessa, vaatii tietenkin reilua ja hyvää taitoa, tietoa ja pelisilmää. Voisivatko Pohjoismaat yhdessä tässä laajemmin lobata myös Brysselin päässä? Ja mitkä ovat ne kohteet, jos ja kun te teette myös pohjoismaista yhteistyötä EU:n sisällä? Itse koen, että ainoastaan Pohjoismaat yhdessä voivat tuoda jotain järkeä tähän globaaliin peliin ja myös teollisuus- ja kilpailupolitiikkaan, joten olisi hyvä, mikäli voisitte sitä kulmaa hieman nostaa.

Hur kunde de nordiska länderna tillsammans starkare påverka olika frågor inom EU men i synnerhet sådana som är kopplade till industri- och forskningspolitik och som gör att vi starkare kan tävla också här i Norden såväl gentemot USA som de större medlemsländerna?

Tack för övrigt för det utmärkta arbetet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

17.13 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Minä niin ikään haluaisin kiinnittää huomiota näihin VN TEAS -rahoituksen leikkauksiin. Pidän kyllä ihan realistisena näitä riskejä, mitä edustaja Mikkonen nosti esille, että tämä ei tule ainakaan parantamaan lainvalmistelun laatua. Näitä selvityshankkeita on monissa tällaisissa laaja-alaisissa ja monimutkaisissa lakihankkeissa ja niiden pohjustuksessa käytetty, ja ne ovat mielestäni olleet siihen oiva työkalu, ja en kyllä oikein tiedä, millä tätä työkalua nyt, kun se menetetään, voidaan korvata.

Arvoisa puhemies! Tästä valtion omistajapolitiikasta. Hallitusohjelmaan ja sen myötä myös ensi vuoden budjettiin sisältyvät nämä hallituksen suunnitelmat siitä, että valtion omaisuustuloja käytetään tämän investointiohjelman rahoittamiseksi. Toivottavasti tämä ei sitten johda valtiontalouden kannalta epätoivottaviin ja lyhytnäköisiin lopputuloksiin, koska ei ole taloudellisesti järkevää myydä valtion omaisuutta, jos omaisuuden tuotto-odotukset ovat korkeampia kuin lainojen korkomeno-odotukset, ja tämän varmaan ministeri hyvin tiedostaa. Toisaalta valtion omaisuuteen liittyy monin paikoin myös strategisia intressejä, jotka on myös otettava huomioon.

Ei vaikuta kovin järkevältä, että valtion tuottavaa omaisuutta myydään tällaisten, esimerkiksi normaalien tiehankkeiden katteeksi tai Kela-korvausten korotusten kattamiseksi, mitä tähän investointipakettiin sisältyy, mutta vielä vakavampana virheenä pidän kyllä sitä, että Valtion asuntorahastosta kupataan niin suuret pääomat, että Valtion asuntorahaston toiminta tulee pitkällä tähtäimellä vaarantumaan, ja sitä kautta vaarantuu myös suomalainen sosiaalinen asuntotuotanto pitkällä tähtäimellä. En tiedä, miten hallitus on ajatellut VARin pitkän tähtäimen toimintaedellytykset, mutta eivät ne kyllä hyvältä näytä. Kysyisinkin ministeriltä: millä periaatteella te teette päätöksiä valtion omaisuuden myymisestä, jotta tämmöiset epäsuotavat vaikutukset valtiontaloudelle minimoitaisiin?

EU-asioista toteaisin sen, kun puhuitte tästä Ukrainan tilanteesta, että todella vaikuttaa siltä, että Unkari nyt pitää Ukraina-tukea panttivankinaan pyrkimyksensä vivottaa sillä

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

liikkeelle omia rahojaan, joita on jäädytetty Unkarin oikeusvaltio-ongelmien vuoksi. Tätä voisi joku kutsua kiristykseksi. Minkälaisia ulospääsyteitä ministeri näkee tästä aika haastavasta pattitilanteesta, ja näettekö te, että tämä tilanne nyt viimeistään antaisi aiheutta arvioida sitä, onko yksimielinen päätöksenteko toimivaa, varsinkin jos ajatellaan, että EU laajentuu tästä vielä? Olisiko syytä Suomenkin vähän reivata kantoja siihen liittyen, että tästä yksimielisyysvaatimuksesta ehkä olisi luovuttava, jolloin emme päätyisi nyt nähtäviin tilanteisiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.16 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri piti erittäin hyvän puheenvuoron noista asioista. Tässä luokassa, tähän hallinnonalaan, ymmärtääkseni kuuluvat myös puoluetuet ja muut tällaiset asiat, ja ymmärtääkseni puoluetukia tosiaan alennetaan nyt todella reilusti, eli hallitusohjelman mukaisesti 1,1 miljoonalla eurolla. Tämä on todella iso asia, byrokratian vähentämistä kerrassaan, ja tällaista puoluetukea on kyllä varmasti varaa alentaa. Ja myös se, että tämä hallitus on käsittäkseni miettinyt näitä valtiosihteerij- ja erityisavustaja-asioitakin aika tarkkaan. Orpon hallituksella taitaa olla vähemmän tätä avustajakuntaa kuin Marinin hallituksella, oliko näin. Kysyisin ministeriltä: olihan näin, että nyt on vähennetty näitä puoluetukia ja myös tällaisten avustajien määrää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.17 Krista Mikkonen vihr: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Se kolmas teema, minkä halusin nostaa tässä keskusteluun, on tämä VNK:n alainen Agenda 2030. Suomihan on jo pitkään sitä tehnyt, ja itse asiassa se on sen tyyppinen, johon myös muut maat meiltä kysyvät apua, että miten me myös budjetissa pystymme osoittamaan, mitä toimia on tehty ja mihin on osoitettu resursseja.

Siihen liittyen tulevaisuusvaliokunnassakin tätä on käsitelty, ja toive on ollut se, että me pystyttäisiin vielä selkeämmin ja läpinäkyvämmiin tuomaan se työ esille. Nythän siellä on oikeastaan ministeriökohdittain kerrottu, millaisia rahallisia panostuksia tehdään, mutta ei ole kerrottu sitä, mitä tällä rahalla saadaan, vaikka oikeastaan on paljon oleellisempi kysymys, kuinka paljon päästövähennyksiä tällä rahalla tulee, kuinka paljon muita tavoitteita tällä rahalla saavutetaan. Siihen on listattu toimia, joista kaikista ei välttämättä ihan selkeästi voida tietää, edistävätkö ne asiaa, esimerkiksi nyt erilaisia tukia, ja vaikkapa maatalouden ympäristötukien osalta kaikki ovat siellä yhdessä köntässä, ilman että niitä on yhtään sen enempää eritelty. Sitten sieltä myös puuttuvat toisaalta verotukselliset keinot, mikä on sitten haluttu ohjata toimintaa, ja myös se, mikä näiden vaikutus on.

Toivoisin, että tätä työtä pystyttäisiin edelleen jatkamaan, että me saataisiin vielä läpinäkyvämpi ja selkeämpi ja semmoinen mittaristoon pohjautuva, vaikutuksiin pohjautuva, kooste budjettiin sen osalta, miten ilmastotoimissa on edetty, ja myös, jos katsotaan laajemmin koko Agenda 2030 -työtä, miten niissä eri toiminna on edistytty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

17.20 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntakollega Strand nosti saman asian, josta itsekkin ajattelin vielä kysyä. Suomen työllisyyden ja tulevaisuuden kannalta on aivan keskeistä saada houkuteltua investointeja Suomeen, ja, kuten ministeri esitelyssä totesi, EU:n sisäistä kilpailua haittaa tämä valtiontukipolitiikka. Huoleni ja tuntukseni on, että kaikki EU-maat eivät kuitenkaan ole tästä pyrkimässä välttämättä eroon. Toivoisinkin, että ministeri voisi hieman avata, mikä on Suomen strategia, jos on niin, että nykyinen tukipolitiikka on tullut jäädäkseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ei ole muita pyydettyjä puheenvuoroja, eli ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

17.20 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos hyvistä kysymyksistä. — Edustaja Mikkonen kysyi VN TEASista, ja se on tosiaankin asia, josta on päätetty hallitusneuvotteluissa, että siitä potista, joka taisi olla noin yhdeksän miljoonaa, luovutaan. Kannattaa tietenkin muistaa, että toki tällaisia rahoja on ymmärtääkseni myös ministeriöissä, ja nyt jos vaikka puhutaan tutkimuksesta, niin kokonaisuudessaan hallitus tekee merkittäviä panoksia koko tki-sarakkeeseen. Mutta varsinainen tämä osa siitä kyllä nyt näillä näkymin on häviämässä.

Omistajaohjauksesta: On luonnollisesti selvää, kuten puheessanikin nostin esille, että yksi tärkeä osio siitä on vastuullisuuden peräänkuuluttaminen, ja sehän ei tietenkään ole asia, jota ajamme vain poliittisista syistä, vaan sillä on taloudellistakin merkitystä. Kun olin Dubain ilmastokokouksessa, puhuin rahoittajienkin kanssa, ja he totesivat ihan spontaanisti, että jos he kokevat, että rahoitettava taho, yritys, ei toimi vastuullisesti, niin kyllä se näkyy luoton hinnassakin. Eli ihan itsekkäistä omistajan arvon puolustamisen lähtökohdista tulevista intresseistäkin meidän kannattaa tätä painottaa. On sitten tietenkin selvää, että vaikutusmahdollisuudet yrityksiin omistajaohjauksen näkökulmasta tulevat sen kautta, että yhtiökokouksessa valitaan hallitus, ja hallitushan on tietenkin sitten oma yksikkönsä, joka ohjaa yritystä. Niin että poliittisin päätösin emme voi mennä ohjaamaan hallituksen toimintaa, mutta tietenkin valitsemalla hyviä hallituksen jäseniä yhtiökokouksen kautta ja asettamalla tavoitteita.

Strand kysyi kilpailusta ja sisämarkkinoista, ja edustaja Marttila samasta kysymyksestä: Tämä on ihan keskeinen kysymys Suomen kilpailukyvyille, mutta on se myös Euroopan kilpailukyvyille. Me tiedämme, että pelkästään Suomessa meillä on noin 200 miljardin potentiaalisten investointien putki edessämme, ja jos me saamme edes osan tästä, pieninkin osan, niin sillä on suuri merkitys meidän työllisyyteen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Kun me tiedämme, että Suomessa on ellei Euroopan halvin niin viime vuoden lukujen perusteella toiseksi halvin sähkö, meillä on ehkä maailman paras siirtoverkko, meillä on ennustettava ja turvallinen yhteiskunta ja me saadaan tämän hallituksen työn myötä toivottavasti myöskin lupaprosessit parempaan asentoon, niin ei ole olemassa kovinkaan monta todellista syytä, miksi Suomeen ei haluaisi tulla investoimaan nimenomaan tähän sektoriin.

Sitten on Euroopankin näkökulmasta oleellista, että investointipäätökset tehdään markkinapohjaisesti todellisten kilpailukykytekijöiden pohjalta eikä hetkessä kiinni olevien poliittisten tukipäätösten pohjalta, koska silloinhan näitten investointien pitkän tähtäimen kilpailukyky on hyvinkin kyseenalainen. Toivomme toki, että yrityksetkin näkevät tämän tällä tavalla, mutta siitä huolimatta EU-tasolla teemme kovasti vaikuttamistyötä tämän asian eteen. Se on ollut keskeinen vaikuttamistavoitteemme tämän syksyn ajan, ja uskon, että

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

monet muutkin verrokkimaat ovat samoilla linjoilla, Pohjoismaat aivan erityisesti mutta myöskin Hollannin ja Puolan tapaiset maat. No, vastahankaan ovat sitten ehkä Saksa ja Ranska. Saksassa on pohdittu sähkön hinnan tukemista, joka olisi paitsi heille äärimmäisen kallis asia myöskin meidän näkemyksen mukaan ongelmallinen. Niin että tämä on jatkuva vaikuttamistyötä. Nyt tuli pieni erätappio, kun komissio jatkoi tiettyjä tukia kuudella kuukaudella, mutta toivomme, että ne loppuvat siihen ja että sen jälkeen päästäisiin normaaliin. Muuten Eurooppa ei pärjää kilpailussa USA:n ja Kiinan kanssa.

Edustaja Sarkkinen kysyi omaisuustuloista: Meillä on tosiaankin neljän miljardin potti, josta osa tulee asuntorahastosta — on kirjaus, että se tuloutetaan sen nykyistä toimintaa vaarantamatta, se on luonnollisesti kriteeri — osa tulee osinkotuloista ja osa tulee tietyistä omaisuusmyynneistä, ja silloin on tietenkin ajoituksen kannalta tärkeää, että on tarpeeksi liikkumavaraa, että voimme tehdä mahdolliset myyntipäätökset sitten sellaisessa markkinatilanteessa, että varmistetaan hyvä hinta ja että investoinnitkin sitten tehdään myöskin sen myötä sellaisiin kohteisiin, jotka kasvattavat valtion tasetta. Eli näitä päätöksiä tehdään harkiten, pitkällä tähtäimellä ja asioita tarkasti arvioiden.

Edustaja Reijonen kysyi puoluetuista: Niistä tosiaankin tehtiin päätös hallitusneuvotteiluissa, ja pientä reivausta niissä oli. Avustajien lukumäärä on myöskin pienempi tällä hallituskaudella. Voin ministerinä sanoa, että varmaan moni on sitä mieltä, että ehkä yksi tai kaksi avustajaa enemmän olisi tarpeen, mutta tässä tilanteessa on ihan hyvä, että mekin näytämme esimerkkiä ja pyrimme toimimaan hieman pienemmillä resursseilla.

Edustaja Mikkonen, Agendasta: Kaikessa tässä ilmastotyössä on tietenkin oleellista, että me seuraamme tilannetta ja meillä on oikeita mittareita käytettävissä, ja se on tietenkin asia, joka vaatii myöskin tutkimustyötä, että saadaan kvantifioitua sekä toimien kustannukset että vaihtoehtoisten toimien kustannukset, seurauksista puhumattakaan. Se varmaan auttaisi myöskin politiikkatoimien edistämisessä. — Tässä taisivat suunnilleen olla kaikki kysymykset. Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

17.27 Krista Mikkonen vihr: Kiitos, puhemies! Tässä kun on hyvä tilanne jatkaa keskustelua, niin ajattelin sitä jatkaa. Sinänsä minusta oli hyvä kuulla se, että ministeri toi esille sen, että sinänsä ministeriöillä on jonkin verran omaa rahaa tehdä myös tutkimus- ja selvitystyötä, kun tehdään esimerkiksi lainvalmistelua. Mutta tietysti se VN TEASin idea ja se suuri hyöty on ollut siinä, että se on vaatinut aina sen, että kun haetaan jotakin tutkimushanketta ja selvityshanketta, niin siinä on pitänyt olla useamman ministeriön yhteinen hakemus ja halu sitä selvittää. Olisinkin kysynyt, onko mahdollista, että nyt sitten näihin rahoihin, jotka liittyvät ministeriöiden omissa budjeteissa olevaan tutkimus- ja selvitystyöhön, voitaisiin laittaa joitakin ehtoja tai ohjata sitä niin, että siinä esimerkiksi yhdessä toisen ministeriön kanssa tehdään tätä selvitystyötä, kun mietitään lainvalmistelua ja siihen tehtävää tutkimus- ja selvitystyötä sen pohjalle, jolloin se tietysti omalta osaltaan auttaisi ja vähän ikään kuin korvaisi tätä VN TEAS -systeemiä.

Sitten toinen kysymys tai ehkä pohdintaa liittyen omistajaohjaukseen. Se on juuri näin, että varmastikaan ministeri ei voi mennä liikaa sorkkimaan operatiiviseen toimintaan, ja se on tietysti se iso haaste, koska toisaalta taas poliittista ohjausta kuitenkin jossain määrin on tarve antaa, ja miten se sitten tehdään ja miten ne keskustelut ja viestittelyt yhtiöiden kanssa käydään ilman, että sitten mennään sinne itse päätöksiin. Mutta kyllä minä tässä toivoi-

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

sin, että omistajaohjausministerin ja hallituksen viesti olisi sillä tavalla vahva, että ne yhtiöt, missä valtio on omistajana tai suurimpana omistajana tai osaomistajana, esimerkiksi huolehtisivat, nyt kun otitte esille nämä vihreät investoinnit, että tehdään niin, että ne menevät sekä luonnon että ilmaston kanssa samaan suuntaan ja että me ei jollain ilmastotoimilla aiheuteta sitten taas luontokatoa. Toisinpäin se on yleensä vaikeampi tehdä.

Sitten vielä liittyen siihen, jos me mietitään näitä vihreitä investointeja: kyllähän meillä on iso huoli Itä-Suomessa siitä, että sinne olisi kyllä periaatteessa tulossa erilaisia puhtaan energian investointeja ja sitä kautta myös muuta investointia, mutta kun meiltä puuttuu sieltä kantaverkkoa suurimmalta osalta. Ja Fingrid on tietysti yksi näitä yhtiöitä, jotka ovat valtion omistajaohjauksen alla. Toki ymmärrän, että suoraan sitä ei voi käskää eikä määrätä, mutta toivoisin kyllä, että niitä keskusteluja voitaisiin käydä niin, että yhtiössä ymmärrettäisiin se, mikä tarve sillä kantaverkolla on myös siellä itäisessä Suomessa etenkin tässä tilanteessa, missä Itä-Suomen elinvoiman vahvistaminen on myös hyvin suuresti turvallisuuskysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.30 Joakim Strand r: Ärade talman! Tuossa jo aiemmin ajattelin mainita myös tästä Agenda 2030:stä. Mielestäni edustaja Mikkonen puhui siitä tosi hyvin. Olin itse viimeiset neljä vuotta tulevaisuusvaliokunnassa puheenjohtajana, ja monta kertaa nostettiin esille, kuinka sitä pitäisi kehittää ja tarkemmin seurata ja totta kai myös ministeriörajat ylittävästi. Ylipäättään tätä mittarointia, mitä tulee ilmastotoimiin, on pakko kehittää, ja itse en ole niinkään huolissani aina näistä yrityksistä vaan ehkä enemmän valtiosta ja kunnista ja siitä, ettei ole tarpeeksi kova ambitiotaso. Kyllä yritykset itse mittaavat jo aika hyvinkin sitä positiivista kädenjälkeä ja sitä, mikä se on globaalilla tasolla. Meillä on maailmassa vaikkapa 60 000 suurempaa laivaa, ja niistä jo puolet huoltaa suomalainen tupla-v:llä alkava yritys, ja teknologia tulee kaupungista, joka alkaa tavallisella v:llä, joka kolmanteen niistä. Kyllähän näitä tehdään, mutta mielestäni voisi tehdä huomattavasti paremmin, ja jos voi kannustaa myös valtiota tämän ministeri Adlercreutzin salkun kautta sitä tekemään, niin se antaa meille erilaisia hyviä inputteja. Myös silloin, kun kilpaillaan näistä investoinneista, voidaan näyttää, miten he pääsevät osaksi sellaista ekosysteemiä, jolla aidosti on positiivinen merkitys sekä ihan ilmaston ja teknologian näkökulmasta että myös luonnon ja biodiversiteetin näkökulmasta. Näiden totta kai täytyy kulkea käsi kädessä, mutta se vaatii sellaista laajempaa tarkastelua. Ilman Ruotsin ja Norjan vesivoimaa, joka sinne on joskus rakennettu, ei olisi tarpeeksi myöskään balanssia, joka mahdollistaa myös tämän meidän uusiutuvien kasvun ja muun. Että kunhan se skaala ei ole kylätasolla vaan globaalilla tasolla — siinä on vielä paljon tehtävää.

Kanske som en kommentar till ministern att ta med sig: När det gäller mätare och klimatåtgärder borde och kunde både stat och kommun och andra bli ännu betydligt bättre.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

17.32 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Herra ministeri! Edustaja Sarkkinen täällä aikaisemmin kiinnitti huomiota Unkarin rooliin Ukrainalle annettavan taloudellisen avun jarruttajana tai jopa estäjänä. On hyvin outoa, että juuri Unkari seisoo jarrun

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

päällä, kun on kyse Ukrainan auttamisesta. Ukrainahan on joutunut Venäjän raakalaismaisen ja rikollisen hyökkäyksen kohteeksi, ja Venäjä yrittää vallata Ukrainan tai vähintään pakottaa Ukrainan omaan etupiiriinsä ja tottelemaan Venäjän johtoa. Sanoin, että on outoa, että juuri Unkari on tässä asiassa poikkiteloin, sen vuoksi, että tämä on sitäkin hämmästyttävämpää, kun ottaa huomioon Unkarin oman historian. Nimittäin toisen maailmansodan loppupuolella Venäjä, silloinen Venäjä eli Neuvostoliitto, valtasi Unkarin ja pakotti sen omaan etupiiriinsä ja pakotti sen kommunistiseen diktatuuriin. 1956 Unkarin kansa nousi kommunismia vastaan, syntyi Unkarin kansannousu, jonka Neuvostoliitto verisesti kukisti ja käytti siinä hyväkseen myös petosta. Kun Unkari on tämän kokenut ja sen vuoden 56 traagisen vaiheen jälkeen joutui uudelleen alistumaan kommunistiseen diktatuuriin ja Neuvostoliiton etupiiriin, niin näiden kokemusten jälkeen on todella vaikea ymmärtää, että nyt Unkari on esteenä Ukrainan tukemiselle. On vaikeata ymmärtää, että esteenä on pääministeri Orbán, joka 80-luvun lopulla ja 80- ja 90-luvun taitteessa oli Fideszin johtajana vapauttamassa Unkaria Neuvostoliiton ikeen alta ja ajamassa demokratiaa maahan.

Kysymys kuuluu: Mitä muut jäsenmaat voivat tehdä tässä tilanteessa Unkarin vastustuksen torjumiseksi ja kiertämiseksi? — Arvoisa puhemies! Jatkan lyhyesti pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Mitä muut unionin jäsenmaat, muut 26 jäsenmaata voivat tehdä Ukrainan tukemiseksi tilanteessa, jossa Unkari on asettunut poikkiteloin? Itse uskon annettujen julkisten lausuntojen perusteella, että tammikuun alkupuolella Euroopan unionin muut jäsenmaat tavalla tai toisella tulevat sivuuttamaan Unkarin jarrutuksen ja sopimaan keskenään 50 miljardin euron puheena olleesta tukipaketista Ukrainalle, ja toivottavasti myös puheena olleesta 20 miljardin euron tuesta. Pidemmällä aikavälillä on tietysti pyrittävä siihen, mitä Suomikin ajaa, että tietyissä tilanteissa myös ulkopoliittisia päätöksiä voitaisiin tehdä määränemmistöllä.

Mutta mitä tehdä tammikuun ratkaisujen ja tämän pidemmän aikavälin välillä? En tunne EU-juridiikkaa riittävästi, löytyykö sieltä jo valmista sapluunaa, mutta itse olen sitä mieltä ja siihen myös ministeriä kannustan, että Unkari jollain tavoin asetettaisiin sieltä päätössalista eteiseen odottamaan sitä, että Unkari on valmis rakentamaan yhteistyöhön muiden maiden kanssa, ja tänä aikana Unkarilta estettäisiin päätösvallan eli äänioikeuden käyttö EU-päätöksenteossa, joka käsittääkseni on tällä hetkellä olemassa olevien EU-säädösten mukaan mahdollista, mutta myös tietysti estettäisiin Unkaria saamasta niitä miljardeja EU-tukirahoja, joita se niin kipeästi kaipaa ja tarvitsee. Ajattelen, että jollakin tällaisella menettelyllä kipsytettäisiin Unkaria ja sen kansaa hyväksymään demokratia ja hyväksymään se, että Euroopan unionissa yhdessä tuettaisiin Ukrainaa, joka on joutunut Venäjän aggression kohteeksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Adlercreutz, haluatteko kommentoida?

17.38 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Kiitos, ärade talman, arvoisa puhemies! Edustaja Mikkonen kysyi näitten ministeriöiden resurssien koordinoimisesta. En tiedä, miksikö se ei olisi mahdollista. Varmaan kaiken kaikkiaan, kun tutkimustyötä tehdään, kehitetään asioita, laaja-alainen lähestymistapa on hyväksi.

Oli puhetta Itä-Suomesta ja Itä-Suomen tilanteesta. Fingrid sinänsä kuuluu VM:n alaisuuteen, joten en kommentoi sitä, mutta voin sen verran kertoa Itä-Suomesta noin yleisellä tasolla EU-politiikan näkökulmasta, että useassa kokouksessa olen tuonut esille sen, että

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

tulevaisuuden koheesiopolitiikkaa pohdittaessa tulisi ottaa huomioon meidän raja-alueemme muuttunut tilanne. Aikaisemmin se oli portti itään, nyt se on käytännössä pussinperä, ja kyljessä on kova raja, joka varmaan ei pehmene vähään aikaan, eli Itä-Suomen tilanne on muuttunut ihan täysin. Tulevassa koheesiopolitiikassa kriteerinä pitäisi ottaa mukaan tällaiset tilanteet, ja vastaanotto on ollut positiivista. Marraskuussa yleisten asioiden neuvoston kokouksessa koheesiokysymyksistä vastaava komissaari Elisa Ferreira Portugalista nosti tämän itse, siis avoimesti, spontaanisti esille muutamia kertoja, eli meidän viestimme oli selvästi häneen upponnut hyvin, ja se luo toivoa tulevasta.

Sittenhän meillä ovat tietenkin nämä lähinnä puolustusministeriöön liittyvät kysymykset tutkista ja muista, jotka ovat tavallaan esteenä, mutta toki siellä Itä-Suomessakin on aika paljon hankkeita sellaisessa vaiheessa, että kuokkaa voisi jo iskeä maahan, kunhan sitten löytyisi sitä kulutustarvetta, jos nyt tuulivoimasta puhutaan.

Edustaja Strand puhui investoinneista, ja yhdyn kyllä siihen näkemykseen, että erityisesti, kun puhutaan energiasta, pitäisi pohtia toki paikallista mittakaavaa mutta myöskin pohjoismaista mittakaavaa. Siellä meillä on vielä pullonkauloja siirtoyhteyksien osalta, kun ollaan yhä enenevässä määrin... Tai sanotaan näin, että kun säätövoimasta tulee yhä tärkeämpi osa meidän sähköverkkoamme, siirtoyhteydet ovat tärkeässä asemassa. Meillä on siellä Ruotsin ja Norjan vesivoimassa Pohjois-Euroopan parasta säätövoimaa ja isot sähkövarannot, ja paremmilla siirtoyhteyksillä nekin palvelisivat sitten ehkä tehokkaammin meidänkin tarpeitamme.

Edustaja Zyskiewicz kysyi Unkarista. Tällä hetkellä Unkari ei ole ratifioinut Ruotsin Nato-jäsenyyttä. Unkari suhtautuu kielteisesti neuvottelujen aloittamiseen erityisesti Ukrainan kanssa, mitä on hyvin vaikea ymmärtää, suhtautuu negatiivisesti Ukrainan rahalliseen tukemiseen sekä jälleenrakennuksen osalta että aseellisen tuen osalta tilanteessa, jossa Ukraina hyvin konkreettisella tavalla puolustaa Eurooppaa ja meidän yhteisiä arvojamme. Se on mahdoton hyväksyä kantana. Viikonlopun aikana Unkari ilmoitti myöskin, että he tulevat käyttämään veto-oikeuttaan kysymyksessä Bulgarian Schengen-jäsenyydestä. Eli lista tällaisista hyvin vaikeasti ymmärrettävistä vastustuksista on pitkä. Komissio päätti alkuvuodesta vapauttaa kymmenen miljardia Unkarilta pidätettyä rahaa. Komissio toteaa, että vaihtoehtoa ei ollut, mutta sopii ehkä tietenkin kysyä, oliko nyt ajoitus tässä suhteessa ihan optimaalinen.

Kaiken taustalla ovat oikeusvaltiokysymykset. Suomi on pitänyt oikeusvaltiokysymystä perustellusti EU:n hyvinkin tärkeänä peruspulttina. Ellei oikeusvaltioperiaatetta noudateta unionissa, jossa kuitenkin aina puhutaan keskinäisestä vastuusta, tulonsiirroista osittain, niin on selvää, että kokonaisuus ei ole uskottava. Se on oleellinen huomio nykyisten jäsenten osalta mutta toki myöskin, kun laajentumista lähdetään pohtimaan, ja siksi se on keskeinen kysymys myöskin niissä neuvotteluissa.

No, mitä tehdään tästä eteenpäin? Eurooppa-neuvosto kokoontuu tammikuussa uudelleen. Petteri Orpo totesi, että päätös tehdään joko 26 tai 27 maan pohjalta, ja se jättää tietenkin avoimeksi ne itse mekanismit, joita on tietenkin erinäisiä. On eri tapoja kiertää yhden maan vastustus. Paras tapa tietenkin olisi se, että kaikki yhdessä ymmärtäisimme oman vastuamme ja vastuamme Euroopan turvallisuudesta ja Euroopan vakaudesta, Euroopan kilpailukyvvystä. Jos kaikki tämän ymmärtävät yhtä lailla, sitten tietenkin varmaan Unkari kääntyy enemmistön puolelle.

Huomioitavahan tässä on se, että tämä ei kerro Euroopan epäyhtenäisyydestä. 26 maata oli samoilla linjoilla hyvinkin vaikeassa kysymyksessä, mutta yksi maa on tässä nyt sitten

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

vastarannan kiiski aiheuttaen Euroopalle ja etenkin Ukrainalle hyvin vaikean tilanteen hetkenä, jolloin apu olisi tarpeen ja yhtenäinen Eurooppa olisi tästä näkökulmasta, Ukrainan taistelun näkökulmasta, keskeisen tärkeää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

17.44 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz piti ihan hyvän puheenvuoron ja myös tällaisen historiakatsauksen Unkariin, Unkarin kansannoususta vuodesta 56 aina tähän päivään asti. On aivan totta, että kun Euroopassa eletään tilannetta, jossa Venäjä käy oikeudetonta, raakalaismaista hyökkäyssotaa Ukrainaa kohtaan, niin eletään vaarallisia vuosia, monien arvioitsijoiden mukaan vaarallisempia kuin sitten viime maailmansodan. Kuitenkin Euroopan unioni on osoittanut vahvuutta tämän kriisin aikana useammassa eri hetkessä, mutta on ollut myös heikkoja hetkiä: Nato-jäsenyytemme hakeamisen aikoihin Unkarin suhtautuminen Suomen hakemukseen nyt ehkä päällimmäisenä mielessä, mutta nyt myös tämä Ukrainan tukipaketin politiikka.

Ei pelkästään Suomi vaan myös monet muutkin pienet EU-maat ovat suhtautuneet vuosien varrella varsin nihkeästi määränemistöpäätösten lisäämiseen. Mielelläni kuulin, ministeri Adlercreutz, miten näette Suomen hallituksen sisäisen keskustelun EU:n voimakkaammasta kyvystä puuttua yhteisiin laajoihin ongelmiin. Miten määränemistöpäätösten lisääminen maan hallituksen sisällä nähdään, minkä tyyppistä keskustelua siellä on? Kun pääministeri ei ole täällä siihen vastaamassa, niin kysyn teiltä.

Ehkä tällaisena poliittisena näkökulmana — uskon, että siihen eduskunnan enemmistö varmasti yhtyy — että Euroopan unioni on osoittanut vahvuutensa nimenomaan tälläisellä heikolla hetkellä: vahvuutensa siinä, että me yhdessä tartumme niihin globaaleihin uhkiin ja tässä tapauksessa myös turvallisuushkaan, joka maailmassa on — ei pelkästään Euroopassa, vaan maailmassa. Meidän täytyy löytää myös keinoja, niin että Euroopan unioni ei pelkästään puhu vaan Euroopan unioni myös pystyy tekemään näitä asioita. Pelkien jäsenvaltioiden omien ponnisteluiden varaan ei voi näin suurta kriisiä jättää. Euroopan unionilla pitää olla työkaluja näin suuren ongelman äärellä tarttua niihin ongelmiin ja hakea yhdessä myös ratkaisuja. Toivotaan, että sukulaiskansamme Unkarissa ymmärtää myös tämän tilanteen vaikeuden ja osaa vaatia myös omalta poliittiselta päätöksenteoltaan kestäviä ratkaisuja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella itsekin haluan kiittää edustaja Zyskowiczia tästä hyvästä puheenvuorosta ja myös ministeriä siitä, että olette ottanut esille tämän Itä-Suomen tilanteen myös EU-tasolla. On tosi tärkeää, että tässä tilanteessa todella Itä-Suomeen ja ylipäätensä näille raja-alueille muuttuneen ympäristön myötä myös EU:lta tulisi tukea ja apua. Toki tietysti on hyvä muistaa, että myös sitten, kun tehdään päätöksiä tai hallitus tekee päätöksiä kansallisesti liittyen näihin rakennerahastoihin ja niiden rahanjakoon, se sama huoli Itä-Suomen elinvoimasta siellä säilyy eikä rahoja suunnata muille alueille, kun tietysti ymmärrettävästi muiltakin alueilta paineita niitä kohtaan on.

Ehkä vielä tästä energiakysymyksestä: Myös Itä-Suomessa tuulivoima on tietysti oma kysymyksensä, ja toivottavasti siihen todellakin löytyy ratkaisuja. Meillä on siellä käynnissä myös monenlaisia muita hankkeita liittyen vetyyn, liittyen aurinkoon, ja sen ta-

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

kia tietysti se kantaverkon lisääminen on aivan oleellista, jotta sitten sen jälkeen tulisi niitä muita investointeja, koska tietysti tänä päivänä jokainen uusi investointi haluaa sitä vihreää energiaa käyttöönsä.

Olen ollut tosi ilahtunut ja iloinen siitä, että hallitus haluaa hyvin vahvasti virtavesien suojelua omassa hallitusohjelmassaan edistää ja on tehnyt työtä sen eteen. Sen takia tietysti on myös äärimmäisen tärkeää, että hallitus myös omistajaohjauksen myötä huolehtisi siitä, että sitten toisaalla taas ei tehdä sellaisia päätöksiä, joilla heikennetään virtavesilajiston elinmahdollisuuksia, vaelluskalojen elinmahdollisuuksia. Minä itse ajattelen, että nämä ilmasto- ja luontokysymykset entistä vahvemmin kytkeytyvät toisiinsa ja kuluttajien vaatimukset tulevat sillä tavalla vielä muuttumaan, että ei riitä, että joku energiamuoto on puhdasta, vaan sen täytyy olla myös luonnon kannalta kestävä ja luontokatoa vähentävää. Sen takia tietysti on syytä varmistaa, että ei rahoiteta esimerkiksi sellaisia hankkeita, joissa tämmöisiä luonnonmukaisia jokiosuuksia ruvettaisiin vielä tässä maailmantilassa kahlitsemaan, vaan päinvastoin mietitään, miten voidaan rahoittaa sellaisia uusia hankkeita, joissa pikemminkin löydetään tasapaino sen puolesta, että toisaalta voidaan lisätä vihreää energiaa mutta aiheutetaan mahdollisimman vähän luontohaittoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

17.49 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa rouva puhemies! Tähän edelliseen edustaja Mikosen hyvään puheenvuoroon on helppo yhtyä: todellakin hallitusohjelmassa on selkeä tahtotila siitä, että nyt halutaan edistää virtavesien ja vaelluskalojen parempaa tilaa Suomessa. Ilman muuta omistajaohjauksella on roolinsa siinä, että näitä tavoitteita saadaan edistettyä hyvässä yhteistyössä. Kunnianhimon taso on varsin korkealla, ja tästä on varsin vahva yhtenäinen näkemys hallitusneuvotteluiden ja hallitusohjelman pohjalta. Se on yhteinen asia.

Eurooppa-politiikan puolesta yksi keskeisimpiä yhteisiä keskustelunaiheita viime vuoden ja vuosien aikana on ollut ennakkovaikuttaminen. Se on ollut meille iso haaste ja myös yhteisesti todettu petraamisen paikka. Missä vaiheessa ja millä tavalla Suomi vaikuttaa niin, että meille tärkeät asiat, Suomen erityispiirteet, huomioidaan ja viesti kulkee ennen kaikkea sinne komission suuntaan? Nyt tässä syksyn aikana tähän on kyllä kiinnitetty erityistä huomiota ja onnistumisiakin on saatu, siitä iso kiitos hallitukselle ja ministeri Adlercreutzille, joka keskeisesti on mukana.

Tämän pääluokan loppuun on vielä tärkeää todeta se, että ei ole tällä hetkellä Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden kannalta keskeisempää asiaa kuin se, että Ukraina pärjää ja Ukraina pystyy taistelemaan brutaalia hyökkääjää, Venäjää, vastaan. Euroopan unionin on oltava tässä yhtenäinen. On tosi huolestuttavaa, että kuulemme sen suuntaisia viestejä, että Euroopan unionin yhtenäisyys uhkaisi rakoilla, ja tämä on, niin kuin tiedetään, nimenomaan Suomelle ja suomalaisille ihan keskeinen asia. Täällä tämä ymmärretään. Tuntuu, että kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa tätä huolta ei ihan samalla painoarvolla ymmärretä, ja sen soisi olevan meidän keskeisin viesti nyt Euroopan unionin suuntaan. Meidän on oltava yhtenäisiä, meidän on tarjottava Ukrainalle kaikki se apu ja tuki, jonka he tarvitsevat niin pitkään kuin he tarvitsevat. Ja tällä viestillä myöskin kohti ensi vuotta.

Kiitos ministerille tämän pääluokan osalta esittelystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri, olkaa hyvä.

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

17.52 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman! Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä.

Ukrainan tukemisesta ehkä kysymys, joka lähinnä kuului edelliseen osioon — edustaja Zyskowiec kysyi siitä, ja unohdin mainita tämän näkökulman siinä. Siis päätös tuesta olisi ollut poliittisesti äärimmäisen tärkeä viime viikolla, mutta tulipalokiirettä ei ole siinä mielessä, että meillä on toki vielä olemassa olevia tuki-instrumentteja, mitä me voidaan käyttää. Mutta oleellista on, että tammikuussa saadaan päätös aikaiseksi. Meillä on esimerkiksi makrotaloudellista tukea vielä käyttämättä. Sen ongelma on tietenkin se, että se on lainaperusteista, ja Suomen kanta näissä kaikissa neuvotteluissa on ollut se, että tällaisen ikään kuin lahjamuotoisen tuen osuuden pitäisi olla mahdollisimman iso. Vielä löytyy muita ratkaisuja, ei siinä mielessä ole hengenhätä, mutta kun me samalla lähetämme viestiä ei pelkästään Kiovaan vaan myöskin Washingtoniin, Beijingiin ja etenkin Moskovaan, niin viime viikon lopputulema oli siitä näkökulmasta kyllä pettymys.

Määräenemmistöpäätöksistä on hallitusohjelmassa kirjaus, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektorilla tiettyjen asioiden osalta toivomme siirtymistä määräenemmistöpäätökseen. Pakotteiden ja aseavun ajattelisin tyypillisesti olevan tällaisia kysymyksiä, mutta toki siihen liittyy muitakin alueita, missä tätä olisi hyvä soveltaa. Siinä on varmaan hyvä huomata, että kaikki maat eivät ole tätä mieltä ja jotkut maat suhtautuvat tähän skeptisesti — ehkä siitä näkökulmasta, että pelkäävät, että tällainen realistinen suhtautuminen Venäjään, mikä nyt on valloillaan Euroopassa, on häviävä luonnonvara ja ehkä jossain vaiheessa päädytään taas takaisin siihen tilanteeseen, jossa ollaan ehkä naiivin positiivisia Venäjä-suhteen osalta. Mutta me uskomme, että tässä tilanteessa se olisi tarpeellinen muutos, ja uskon kyllä, että EU:n laajentuessa se varmaankin tulee ajankohtaiseksi.

EU:n työkaluista noin yleisellä tasolla. EU teki Borrellin suulla viime vuonna lupauksen, että tänä vuonna toimitettaisiin miljardi tykistökranaattia Ukrainaan, mutta päästään ehkä noin kolmasosaan siitä, mikä kertoo siitä, että EU, joka on yli kymmenen kertaa isompi talous kuin Venäjä, joiltain osin on valitettavasti huomattavan paljon jäljessä. Se, että me saataisiin se skaalautumaan, on osin kansallisten päätösten varassa oleva asia, mutta toki sitä tulee koordinoita myöskin EU:n tasolla.

Kun puhutaan kansallisista tuista ja kun verrataan Pohjoismaiden ja Baltian maiden aseapua Ukrainaan osuutena niitten bkt:sta muun Euroopan tukeen Ukrainaan osuutena niitten bkt:sta, niin jos muu Eurooppa tukisi kuten Pohjoismaat ja Baltia, niin Ukraina olisi saanut 70 miljardia enemmän aseapua kuin mitä se on saanut nyt. Eli toki tämä on EU-kysymys, mutta kansallisvaltioidenkin, EU:n jäsenmaidenkin, pitää nostaa tasoaan.

Itä-Suomesta. Se on jossain määrin muna—kana-ongelma: on lupauksia sekä sähköä tarvitsevista investoinneista että sähköntuotannosta, ja nyt toinen odottaa toista. Voi hyvinkin olla niin, että sähköverkko voisi olla tässä se laukaiseva asia, mutta Fingrid tosiaankaan ei kuulu VNK:n omistajaohjaukseen.

Virtavesistä: Tämä hallitus on päättänyt purkaa Palokin padon, pitkälti edustaja Sirénin tekemän työn ansiosta. Se asia on etenemässä, asiaa selvitetään. Se on käytännön tasolla ehkä hieman hankalampi asia kuin neuvotteluissa kuvittelimme, mutta se on kyllä hyvinkin tärkeänä pitämämme asia, ja ministeri Mykkänen tekee sen edistämiseksi paljon työtä tällä hetkellä.

Ennakkovaikuttamisesta:

Suomi on varsin pieni maa, mutta uskallan väittää, että jo nykyisellään meidän ääni kuuluu hyvin Euroopassa. Viime viikon neuvotteluissa, jos katsoo vaikka sitä osuutta neuvot-

Underpunkt i budgeten PR 75/2023 rd

teluista, joka oli tämä monivuotisen rahoituskehyksen väliaikatarkastelu, se lopputulema oli hyvin pitkälti Suomen tavoitteiden mukainen. Se lopputulos syntyi sen kautta, että virkamiehet loivat ratkaisuja ja niitä esitettiin muille. Keskustelu pyöri pitkään Suomen esittämien ratkaisujen ympärillä, ja sen kautta sitten lopputuloskin muodostui sellaiseksi. Mutta vaikuttamistahan ei tehdä ainoastaan niissä kokouksissa vaan etenkin etukäteen, ja siinä yksi painopiste tällä kaudella tulee olemaan vaikuttaminen myöskin Euroopan parlamentin päätöksiin. Se on ollut ehkä hieman vähemmässä roolissa aikaisemmin, ja siihen tul- laan nyt panostamaan, ja ehkä osoituksena siitä vietin tuossa muutaman päivän Strasbour- gissa parlamentin ollessa siellä istunnossa muutama viikko sitten.

Toinen puoli tätä on EU-urien edistäminen. Tällä hetkellä meillä on hyvä edustus EU- elimien johtopaikoilla, mutta muutaman vuoden kuluttua tilanne tulee olemaan hyvin eri- lainen. Siksi on oleellista, että saadaan vauhtia näihin rekrytointeihin, nostettua kiinnostus- ta EU-uriin, koulutettua nuoria niihin, että me autetaan heitä myöskin hakuprosesseissa ja sillä tavalla lisätään virtaa niille paikoille, joilta sitten vuosien myötä nousee taas EU:n johtovirkoihin. EU-virkamies ei tietenkään aja maan etua, mutta ei se haitaksikaan ole, jos EU-virkamies ymmärtää Suomen näkökulman ja on kokemuseräistä tietoa siitä, miten asiat tähän maailmankolkkaan vaikuttavat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten vielä edustaja Lindén.

17.59 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen pahoillani, että olin välillä pois sa- lista. Esitän ihan konkreettisen kysymyksen ja haluan korostaa, että en harrasta populismia tämänkaltaisilla asioilla, ja juuri sen takia itse asiassa kysyn.

Täällä on tämä momentti, jossa lukee, että ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajien palkkausmenot, ja sen kasvu on peräti 47 prosenttia. Sehän voi johtua pal- kankorotuksista, siitä, että on tällainen nivelvaihe, entinen hallitus ja uusi hallitus, ja tulee karenssiaikoja eli päällekkäisiä palkkoja, tai sitten kasvaneesta lukumäärästä. Mutta eikö olisi hyvä läpinäkyvyyden nimissä kertoa, mistä tämä johtuu, että saadaan turhalta popu- lismilta terä pois?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri vastata?

18.00 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheen- vuoro): Kiitos, edustaja Lindén, kysymyksestä. Mielelläni otan kyllä terän populismista pois, jos se vain mahdollista on.

Valtiosihteerien ja avustajakunnan määrä on pienempi tässä hallituksessa kuin edellisessä. Nyt en pysty antamaan teille selitystä tässä tilanteessa siitä, mistä tämä isompi summa tulee. Olettaisin, että kyse on tekniikasta, eikä niinkään siitä... [Aki Lindén: Päällekkäi- syyttä!] — Jotain tämän tapaista, mutta voin palata kasvotusten sitten tähänkin asiaan.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen avbröt behandlingen av huvudtiteln.